

סולם יעקב

ז'קלין כהנוב

מאנגלית: אופירה רהם

גמא יוד יצחק בן צבי תשע"ה, 481 עמ'

ז'קלין שוחט-כהנוב (1917-1979) הייתה סופרת, מבקרת ספרות ומסאית ישראלית ילידת קהיר. בבית הוריה – מהגרים מתוניס

ומעיראק – ספגה מסורת יהודית לצד חינוך אירופי מודרני ויסודות תרבותיים ערביים ומוסלמיים. כל אלה היוו בסיס לזהות מורכבת ומפוצלת בהוויה שאותה זיהתה כ'לבנטינית', ושממנה ינקו מסותיה ויצירותיה הספרותיות. גם ב'סולם יעקב', הרומן היחיד שחיברה וראה אור ב-1951 באנגלית, ניתן לזהות לא מעט יסודות מהביגורפיה הפרטית של כהנוב. זהו סיפורה של משפחת גאון, שבראשה הסוחר יעקב גאון, ובעיקר סיפורה של הנכדה ראשל. כמשפחות יהודיות רבות מהמעמד הגבוה במצרים, גם משפחתה של ראשל הושפעה ממקורות תרבותיים שונים, נקרעה בין נאמנותה למסורת היהודית לבין משיכתה לתרבות האירופית, וכל זאת תוך יחסי אהבה ודחייה כלפי התרבות המצרית הערבית שבתוכה חיה.

סיפור התבגרותה של ראשל הוא למעשה סיפור של זהות רווית עימותים ולבטים, המשותפת – מנקודת מבטה של כהנוב – לכלל ה'לבנטינים'.

דמשק נכבשה זמנית
הציונות בדמשק 1908-1923

ירון הראל

מרכז זלמן שזר תשע"ה, 280 עמ'

הספר מוקדש לשלב הראשון של התפתחות התנועה הציונית בדמשק. בתקופה זו התחוללו שינויים משמעותיים שהשפיעו בצורה מכרעת על יהודי סוריה, מהם חיצוניים – מהפכת התורכים הצעירים, מלחמת העולם הראשונה, הצהרת בלפור והכיבוש הבריטי של ארץ ישראל, ייסוד הממלכה הערבית בראשות פייסל, התעוררות הפעילות הערבית האנטי ציונית והחלת המנדט הצרפתי על סוריה; ומהם פנימיים – הדחת החכם באשי, סכסוכים פנימיים על הנהגת הקהילה ומאבקים מעמדיים, הכנסת תלמודי התורה תחת חסות כ"ח ואחר כך תחת חסות בתי הספר העבריים, תנועת הגירה מסוריה ועוד. לנוכח כל אלה מבקש המחבר להבין את ראשית הפעילות הציונית בסוריה בהקשרה ההיסטורי.

דוחקי הקץ

משיחיות לאחר המשבר השבתאי מחקרים ומקורות

אריה מורגנשטרן

מאור תשע"ה, 559 עמ'

הספר, המכנס מפרות מחקר והיסטורי של מורגנשטרן לאורך השנים, יוצא נגד שתי הנחות מקובלות במחקר: האחת, כי בעקבות הטראומה שליוותה את המשבר השבתאי דעכה הציפייה המשיחית או נוטרלה והועתקה מרעיון הגאולה הלאומית לגאולת הפרט; והשנייה, כי התופעות המשיחיות שלאחר ימי שבתי צבי מזוהות עם הוגים ועם חוגים של התנועה השבתאית. מורגנשטרן קובע כי התמדת המתוחות המשיחית, השאיפה לדחיקת הקץ וסימון נתיב ריאלי להתעוררות עצמית לגאולה היו מובנים בחברה היהודית המסורתית והנורמטיבית, והדבר בולט במשנת הגר"א – כפי שמורגנשטרן מפרש אותה – ובפעילות הנרחבת של חוג תלמידיו. המתח המשיחי בא לידי ביטוי בחישובי קצין ובפעילות משיחית אקטיבית שבמוקדה עמדו העליות לארץ ישראל מאז המחצית הראשונה של המאה ה-18. בין פרקי הספר מוצגים הניסיון להביא את המשיח באמצעות קבלה מעשית על ידי ראשי ישיבת בית-אל בירושלים;

המניע המשיחי – אליבא דמורגנשטרן – לעליית החסידים בתקל"ז; וניסיון העלייה לארץ של הגר"א מתוך שאיפה לחבר 'שולחן ערוך' חדש בארץ.

היסטוריה מתנגשת וקיום משותף
פרטקטיבות חדשות על המפגש היהודי-פולני

דניאל בלמזן (עורך)

מאגנס תשע"ה, 396 עמ'

בשונה מהמחקרים המקובלים על יהדות פולין – המדגישים את פריחתה טרם השואה ואת חורבנה לאחריה – קובץ מחקרים זה מדגיש את הקיום המשותף של יהודים ופולנים לאורך הדורות: את ההשפעות ההדדיות שלהם אלה על אלה, את מוקדי החיכוכים והעוינות ואת הזיכרון ההיסטורי המשותף. בין נושאי הספר: המרות דת של יהודים במאות ה-17 וה-18; חזונות הרפורמה של היהודים בסוף תקופת ההשכלה; מעורבות היהודים בתרבות הכללית כפי שזו באה לידי ביטוי בספרות ובעיתונות שכתבו ושקראו; עלילות דם וביטויים נוספים לאנטישמיות בפולין; והצלחה והתנכלות ליהודים בתקופת השואה. הספר נחתם בהתבוננות בשאלה האם תיתכן 'מורשת מפיסת' בין יהודים לפולנים.